

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

(повне найменування закладу вищої освіти)

Іноземних мов

(назва факультету/навчально-наукового інституту)

Кафедра англійської мови

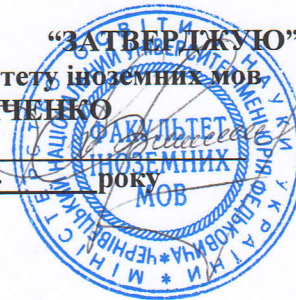
(назва кафедри)

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

В.о.декана факультету іноземних мов
Тетяна КОЛІСНИЧЕНКО

“12” серпня 2024

року

**РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни**

КОГНІТИВНА ЛІНГВІСТИКА ТА ЛІНГВОКОНЦЕПТОЛОГІЯ

(назва навчальної дисципліни)

ВИБІРКОВА

(вказати: обов'язкова / вибіркова)

Освітньо-наукова програма «Філологія»

(назва програми)

Спеціальність 035 Філологія

(вказати: код, назва)

Галузь знань 03 Гуманітарні науки

(вказати: шифр, назва)

Рівень вищої освіти третій (доктор філософії)

(вказати: перший бакалаврський/другий магістерський)

Факультет іноземних мов

(назва факультету/ навчально-наукового інституту, на якому здійснюється підготовка фахівців за вказаною освітньо-професійною програмою)

Мова навчання англійська

(вказати: на якій мові викладається навчальна дисципліна)

Чернівці 2024-2025 н.рік

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
(повне найменування закладу вищої освіти)

Іноземних мов

(назва факультету/навчально-наукового інституту)

Кафедра англійської мови
(назва кафедри)

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

В.о.декана факультету іноземних мов
Тетяна КОЛІСНИЧЕНКО

“12” серпня 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни

КОГНІТИВНА ЛІНГВІСТИКА ТА ЛІНГВОКОНЦЕПТОЛОГІЯ
(назва навчальної дисципліни)

ВИБІРКОВА

(вказати: обов'язкова / вибіркова)

Освітньо-наукова програма «Філологія»
(назва програми)

Спеціальність 035 Філологія

(вказати: код, назва)

Галузь знань 03 Гуманітарні науки

(вказати: шифр, назва)

Рівень вищої освіти третій (доктор філософії)

(вказати: перший бакалаврський/другий магістерський)

Факультет іноземних мов

(назва факультету/ навчально-наукового інституту, на якому здійснюється підготовка фахівців за вказаною освітньо-професійною програмою)

Мова навчання англійська

(вказати: на якій мові викладається навчальна дисципліна)

Чернівці 2024-2025 н.рік

Робоча програма навчальної дисципліни « КОГНІТИВНА ЛІНГВІСТИКА ТА ЛІНГВОКОНЦЕПТОЛОГІЯ » складена відповідно до освітньо-наукової програми «Філологія», затвердженої Вченою радою Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича 27.04.2024 р.

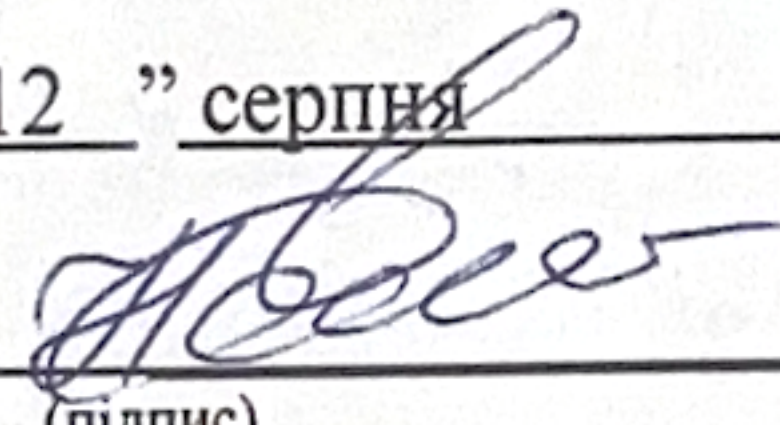
(назва освітньо-професійної програми, дата останнього затвердження)

Розробник: доктор філологічних наук, професор Єсипенко Н.Г.
Викладач : доктор філологічних наук, професор Єсипенко Н.Г.

(П.І.Б. авторів, посада, науковий ступінь, вчене звання)

Погоджено з гарантом ОП і затверджено на засіданні кафедри англійської мови

Протокол № 7 від "12" серпня 2024 року

Завідувач кафедри Єсипенко Н.Г.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Схвалено методичною радою факультету

Протокол № 1 від "12" серпня 2024 року

Голова методичної ради факультету /
навчально-наукового інституту

Беженар І.В.
(підпис) (прізвище та ініціали)

_____, 2024 рік

Мета навчальної дисципліни: ознайомлення здобувачів освіти з інформацією лінгвокогнітивного, лінгвокультурного та лінгвістичного характеру, що висвітлює різні аспекти та способи кодування лінгвокультурами та концептів. Специфіка курсу полягає в його орієнтованості на висвітлення таких аспектів: короткі відомості про когнітивну лінгвістику як науку та навчальну дисципліну; інформація про лінгвоконцептологію та когнітивну лінгвістику; короткий нарис з історії розвитку поняття "концепт", «картина світу» та "мовна картина світу"; характеристика концептів, лінгвокультурних концептів, короткі відомості про концептуальну метафору, характер катеогризації, мовної особистості; особливості сприйняття когнітивних та етнокультурних понять.

Результати навчання:

Інтегральна компетентність. Здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми в галузі філології в межах професійної, наукової та дослідницько-інноваційної діяльності, застосовувати методологію наукової та педагогічної діяльності, а також проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення на міжнародному та національному рівні.

Загальні компетентності (ЗК):

- ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу філологічних знань.
- ЗК 3. Здатність до проведення самостійних досліджень на високому рівні з опертям на найновіші світові здобутки в галузі філології.
- ЗК 4. Здатність до пошуку, обробки та аналізу інформації з різних джерел: фахової літератури, електронних баз.
- ЗК 5. Здатність самостійно генерувати нові ідеї та застосовувати теоретичні знання в практичних ситуаціях.
- ЗК 6. Здатність критично оцінювати наукові здобутки інших дослідників та свої власні.
- ЗК 9. Здатність до міжособистісного спілкування, дотримання вимог професійної етики, уміння взаємодіяти та комунікувати з іншими фахівцями в галузі філології.
- ЗК 11. Здатність ініціювати, організовувати і проводити комплексні теоретичні та практичні дослідження у філологічній галузі.
- ЗК 13. Здатність усвідомлювати роль і значення науки в культурі, зв'язок з іншими формами знання, вплив на проблеми інформаційного суспільства.
- ЗК 14. Здатність проводити оригінальні дослідження, результати яких матимуть практичне застосування на вітчизняному та міжнародному рівнях.
- ЗК 15. Здатність діяти на основі етичних міркувань (наукова коректність та толерантність) та уміти запобігати конфліктам під час наукових чи професійних дискусій.
- ЗК 16. Здатність конструктивно взаємодіяти з учасниками освітнього процесу при вирішенні складних теоретико-прагматичних питань.
- ЗК 17. Здатність до формування системного наукового та загальнокультурного світогляду.
- ЗК 18. Здатність до планування часу, самоорганізації та самоконтролю.
- ЗК 20. Здатність до усвідомлення норм наукової етики та дотримання правил академічної доброчесності.
- ЗК 21. Здатність у процесі наукових досліджень виявляти повагу до людської гідності (відмова від домінування, заподіяння шкоди й насильства) незалежно від статевої та гендерної самоідентифікації; здатність усвідомлено визнавати різноманіття підходів до права бути іншим.

Фахові компетентності (ФК):

- ФК 1. Здатність використовувати знання з філології для доповнення наявних системних світоглядних знань, концепцій на основі вивчення нових фактів і явищ.
- ФК 3. Здатність виокремлювати з накопичених спостережень ті, які можна безпосередньо застосовувати у власній науковій діяльності.
- ФК 4. Здатність запам'ятовувати та відтворювати факти, терміни, основні поняття, правила і теорії.
- ФК 7. Здатність удосконалювати та розвивати свій інтелектуальний і загальнокультурний рівень, професійно застосовувати знання з обраної філологічної галузі – мовознавства.
- ФК 8. Здатність вільно й критично послуговуватися спеціальною науковою термінологією в обраній

галузі філологічних досліджень; обґрунтовувати оптимальний вибір термінів (при наявності синонімічних); за необхідності пропонувати нові спеціалізовані терміни та поняття.

ФК 9. Здатність чітко, логічно та послідовно висловлювати думку, досконало спілкуватися усною і писемною формами української мови.

ФК 11. Здатність знаходити, відбирати й інтерпретувати наукові матеріали в першоджерелах і фаховій літературі.

ФК 12. Здатність методично грамотно працювати з текстами наукових джерел; екстраполювати засвоєні знання, уміння, навички з філологічних дисциплін у методологію власних дослідницьких проєктів.

ФК 13. Здатність виявляти феномен національної культури з опертям на розуміння її мовної специфіки.

ФК 15. Здатність використовувати теоретичні знання про основні напрями досліджень у площині сучасного українського та зарубіжного мовознавства, зокрема у галузях комунікативної, когнітивної та зіставної лінгвістики, у сфері дискурсології, лексикології, концептології, ономастики, соціолінгвістики, а також у межах гендерного та лінгвокультурологічного підходів до мови.

ФК 20. Здатність до продукування нових ідей і розв'язання комплексних проблем у галузі філології в межах професійної та дослідницько-інноваційної діяльності, а також до застосування сучасних методологій, методів та інструментів педагогічної та наукової діяльності за фахом.

Програмні результати навчання:

ПРН 1. Аналізувати сучасні новітні концептуальні та методологічні знання з філології та суміжних галузей знань.

ПРН 2. Застосовувати та аналізувати праці провідних українських та зарубіжних учених, наукових шкіл та фундаментальних праць у власній сфері дослідження.

ПРН 7. Формулювати наукову проблему з урахуванням сучасних наукових тенденцій.

ПРН 8. Аналізувати наукові праці з філології, виявляти дискусійні та малодосліджені питання.

ПРН 10. Визначати інформаційну цінність джерел через порівняльний аналіз з іншими джерелами.

ПРН 11. Визначати найефективніші методи дослідження в галузі філології, використовуючи міждисциплінарні підходи та зв'язки.

ПРН 12. Уміти вести спілкування в галузі філології з науковою спільнотою та громадськістю в діалоговому режимі.

ПРН 16. Застосовувати професійні знання в приватній, суспільній, професійній та освітніх сферах спілкування в багатонаціональному середовищі та з представниками інших культур.

ПРН 19. Демонструвати філологічну освіченість, знання теорії, історії, етапів формування і розвитку мовознавчої та літературознавчої науки, персоналій; обізнаність із надбаннями світової літератури, перекладними текстами; користуватися словниками та тезаурусами різних типів, довідниками, інтернет-ресурсами та електронними посібниками.

ПРН 23. Уміти конструктивно діяти, дотримуючись принципів соціальної відповідальності на основі етичних норм.

ПРН 25. Уміти підготувати на основі самостійно отриманих результатів та успішно захистити дисертаційне дослідження.

ПРН 27. Аналізувати мовні явища в різних аспектах: історичному, семантичному, стилістичному, функціональному, етимологічному, соціолінгвістичному, соціокультурному та ін.

ПРН 28. Визначати основні орієнтири дослідження мовних та мовленнєвих явищ на сучасному етапі розвитку лінгвістики.

ПРН 33. Аналізувати й оцінювати заходи мовної політики, прогнозувати їхні наслідки тощо.

ПРН 34. Уміти практично застосовувати навички гендерної культури, виходячи із засад та принципів гендерної рівності та принципів гендерної демократії.

1. Опис навчальної дисципліни

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	1	2	3	90	10	5			75		залік
Заочна	1	2	3	90	2	2			86		залік

1.1. Загальна інформація

1.2. Структура змісту навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем навчальних занять	Кількість годин												
	денна форма							Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
		лекц.	прак./семін.	лаб.	інд.	с.р.		лекц.	прак./сем.	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Теми навчальних занять	Змістовий модуль 1. Когнітивна лінгвістика: предмет, об'єкт, методи і головні поняття												
Тема 1. Когнітивна лінгвістика та лінгвоконцептологія у сучасній лінгвістиці.	20	2	2			15	20	2					15
Тема 2. Когнітивна семантика. Концептуалізація і категоризація. Типи репрезентації знань у мовній свідомості етносемантичної особистості.	15	2	1			15	15						15
Разом за ЗМ1	35	4	3			30	35	2					30
Теми навчальних занять	Змістовий модуль 2. Актуалізація ментальних структур												
Тема 3. Формування та вербалізація концептів.	19	2				15	19	2					19
Тема 4. Теорія когнітивної метафори	18	2				15	18						19
Тема 5. Концепт у	18	2				15	18						18

дискурсі											
Разом за ЗМ 2	55	6			45	55	2				56
Усього годин	90	10			75	90	4				86

1.3. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Стац/ заоч
1	Когнітивна семантика. Сучасна методологія концептуального аналізу у лінгвістиці.	2год/ 2год
2	Головні характеристики концептів у лінгвокультурній концептології.	1год
3	Сутність концептуалізації та категоризації як його базових процесів. Категоризація. Категоріальна та міжкатегоріальна організація знань.	2год/
	всього	5год/ 2год

1.4. Самостійна робота здобувача освіти

№ з/п	Назва теми	Стац/ заоч
1	Мова як об'єкт когнітивних досліджень. Тематика, напрями, теоретико-методологічні принципи сучасних лінгвокогнітивних студій. Структури представлення знань у мові. Фреймова семантика. Типи фреймів.	15год/ 15 год
2	Метакатегорія «спостерігач». Категоризація і психомеханіка мови. Прототипічний підхід до формування категорій. Мовна картина світу і мовна особистість	15год/ 15 год
3	Сучасна методологія концептуального аналізу у лінгвістиці. Структура концепту та методологія його вивчення з точки зору лінгвокультурології Концепт у скопусі лінгвокультурології.	15год/ 19 год
4	Лексична та граматична, системна та функціональна категоризація. Функціонально-семіологічний підхід. Профілювання концептів і домени репрезентації знань	15год/ 19 год
5	Сучасні школи когнітивної лінгвістики. Поняття прототипу. Типи категорій.	15год/ 18 год
	всього	75 год/ 86год

* ІНДЗ – до змістового модуля, або в цілому до навчальної дисципліни визначається викладачем, з урахуванням специфіки дисципліни.

2. Освітні технології, методи навчання і викладання навчальної дисципліни

У процесі вивчення навчальної дисципліни використовуються інноваційні освітні технології: інформаційно-комунікаційні, технології здобувач освітньоцентрованого навчання; традиційні та інтерактивні форми і методи навчання, серед яких: семінар-дискусія, семінар-діалог, самостійно-дослідницька робота, аналіз і рішення ситуативних професійних задач (Case study) та ін.

3. Критерії та засоби оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Загальна кількість балів, яку здобувач освіти може отримати у процесі вивчення дисципліни протягом семестру, становить 100 балів, з яких 60 балів здобувач набирає за поточні види контролю і 40 балів під час підсумкового виду контролю (заліку). Кількість балів за кожну тему виводиться із суми поточних видів контролю (за виступи на практичних заняттях, виконання тестових завдань, підготовку рефератів). Кількість балів за модуль дорівнює сумі балів, отриманих за теми даного модуля. Максимальна кількість балів складає: за 1 модуль – 30 балів; за 2 модуль – 30 балів.

Розподіл балів, які отримують здобувачі освіти

Поточне тестування та самостійна робота					Сума
Змістовий модуль №1		Змістовий модуль № 2			
T1 20 балів	T2 – 20 балів Модульний тест- 10 балів	T3– 13 балів	T4– 13балів	T5 – 14 балів Модульний тест- 10 балів	Модулі: 60 Залік: 40 Загалом: 100

4.Критерієм підсумкового оцінювання має бути досягнення здобувачем освіти мінімальних порогових рівнів оцінок (балів) за кожним передбаченим результатом навчання.

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на завершальному етапі – під час проведення заліку з дисципліни. Максимальна кількість балів, яку здобувач освіти може отримати у ході проведення підсумкового контролю становить *40 балів* – по 10 балів за кожну відповідь білету.

Критерії та параметри оцінювання відповідей на питання:

Бали	Характеристика відповіді
10	здобувач освіти вичерпно висвітлює питання; чітко і конкретно висловлює головні моменти, наводить адекватні різноманітні приклади; вживає адекватні лексико-граматичні структури; логічно обґрунтовано і структурно правильно будує відповідь;
9-8	здобувач освіти достатньо повно висвітлює питання; правильно виокремлює головні моменти, наводить необхідні приклади; вживає коректні лексико-граматичні структури; логічно і структурно правильно будує відповідь; проте відповідь має незначні неточності та помилки;
7-6	здобувач освіти неповно висвітлює питання; не акцентує увагу на головних моментах, наводить недостатню кількість прикладів; вживає дещо некоректні лексико-граматичні структури; нелогічно і структурно неправильно будує відповідь; відповідь має деякі як незначні, так і значні неточності та помилки;
5-3	здобувач освіти частково і недостатньо висвітлює питання; не акцентує увагу на головних моментах, наводить недостатню кількість прикладів; вживає некоректні лексико-граматичні структури; нелогічно і структурно неправильно будує відповідь; відповідь має деякі значні неточності та помилки;
2-0	здобувач освіти частково і недостатньо висвітлює питання; викладає недостатній для

висвітлення теми обсяг теоретичних положень; не виокремлює головні думки; не наводить приклади; використовує прості, часто некоректні лексико-граматичні структури; нелогічно і структурно неправильно будує відповідь; відповідь має велику кількість значних помилок.

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Когнітивна лінгвістика як наука
2. Відмінність когнітивної лінгвістики як науки і як навчальної дисципліни
3. Місце когнітивної лінгвістики серед інших наук
4. Методи лінгвокультурних досліджень
5. Поняття культури.
6. Одиниці культури
7. Співвідношення одиниць культури і лінгвокультури
8. Особливості лінгвокультури
9. Функції мови в культурі
10. Точки перетину культури і мови
11. Спільне і відмінне в поняттях "ментальність" і "менталітет"
12. Вплив менталітету на культуру
13. Різниця між картиною світу і мовною картиною світу
14. Рівні культурної свідомості
15. Поняття лінгвокультурема
16. Вплив мовної свідомості на формування мовної картини світу
17. Визначення культурного концепту
18. Основні характеристики культурного концепту
19. Формування культурного концепту
20. Трансляція змісту концепту в мові
21. Переклад культурних концептів
22. Символізація етнокультурного простору
23. Спільне і відмінне між символом і образом
24. Відмінність між символом і поняттям
25. Співвідношення символу і концепту
26. Визначення стереотипу
27. Відмінність між культурним концептом і стереотипом
28. Поняття конотації
29. Трансляція культурного змісту в мові
30. Поняття англосаксонської культури
31. Стереотипне уявлення про англійців в українській культурі
32. Визначення мовної особистості
33. Вплив характеру англійців на формування мовної картини світу
34. Шляхи об'єктивації культурних концептів
35. Способи аналізу культурних концептів
36. Концептуальне, лексико-семантичне, тематичне поле

5.1.Шкала оцінювання: національна та ECTS

	Оцінка за шкалою ECTS
--	-----------------------

Оцінка за національною шкалою	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Відмінно	A (90-100)	відмінно
Добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим повторним курсом

5.2. Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання є:

- контрольні роботи; стандартизовані тести; реферати; есе; презентації результатів виконаних завдань та досліджень; інші види індивідуальних та групових завдань.

есе, презентація, реферат за вибором здобувач освіти -5 балів

Criteria to assess the Power-Point Presentation, Essay, Report:

- the information is valid and concerns the topic – 1 point
- the presentation is logically organized – 1 point
- the appropriate language level – 1 point
- there is a balanced presentation of illustrations and the text –1 point
- the list of resources is given – 1 point

Модульний тест	
10 балів	91-100% відповідей вірні
9 балів	81-90% відповідей вірні
8 балів	71-80% відповідей вірні
7 балів	61-70% відповідей вірні
6 балів	51-60% відповідей вірні
4 балів	41-50% відповідей вірні
4 бали	31-40% відповідей вірні.
3 бали	21-30% відповідей вірні.
2 бали	11-20% відповідей вірні
0 балів	10- 0% відповідей вірні.

6. Форми поточного та підсумкового контролю

Формами поточного контролю є усна чи письмова (тестування, есе, реферат, творча робота, лабораторна робота) відповідь здобувача освіти.

Формами підсумкового контролю є залік

7. Рекомендована література

7.1.Фахова

1. Geeraerts, Dirk. 1995. Cognitive Linguistics. In J. Verschueren, J.-O. Östman and J. Blommaert, eds., *Handbook of Pragmatics*. Amsterdam: John Benjamins, 111-116.
2. Lakoff, George. 1987. *Women, Fire, and Dangerous Things. What Categories Reveal about the Mind*. Chicago: University of Chicago Press.
3. Lakoff, George and Johnson, Mark. 1980. *Metaphors we Live by*. Chicago: University of Chicago Press.
4. Lakoff, George and Johnson, Mark. 1998. *Philosophy in the Flesh. The Embodied Mind and its Challenge to Western Thought*. New York: Basic Books.
5. Lamb, Sydney M. 1971. The Crooked Path of Progress in Cognitive Linguistics. *Georgetown University Monograph Series on Languages and Linguistics* 24:99-123.
6. Lamb, Sydney M. 1999. *Pathways of the Brain. The Neurocognitive Basis of Language*. Amsterdam: John Benjamins.
7. Langacker, Ronald W. 1987. *Foundations of Cognitive Grammar* Vol. 1: Theoretical Prerequisites. Stanford: Stanford University Press.
8. Langacker, Ronald W. 1990. *Concept, Image, and Symbol. The Cognitive Basis of Grammar*. Berlin: Mouton de Gruyter.
9. Langacker, Ronald W. 1991. *Foundations of Cognitive Grammar* Vol. 2: Descriptive Application. Stanford: Stanford University Press.

7.2.Допоміжна

1. Lamb J.P. Aspects of American Culture. – New York, 2001. – 168 p.
2. Chronicle Encyclopedia of History. – London-New York: Longman, 2005. – 1589 p.
3. Єсипенко Н. Поняттєвий складник концепту rain / Н. Єсипенко, К.Куті // *Науковий вісник Чернівецького університету : збірник наукових праць*. –Чернівці : Видавничий дім "Родовід", 2020. Вип. 822: Германська філологія.- С.13-23.
4. Колесник О.С. Концепт ВАЛЬГАЛА у мові та картині субкультурного світу // *Науковий вісник Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Серія: Філологічні науки (мовознавство) : зб. наук. праць. – Дрогобич, 2020. – № 14. – с. 83-90.
5. Колесник О. Вербаліка ЗБРОЇ: лінгвоуніверсологічний аналіз. *Науковий Вісник Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича*. Чернівці: Чернів. Нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2024, Вип. 848. С.117-127
6. Nadia Yesyenko, Tetiana Pavlovych, Olga Migorian, Ihor Bloshchynskyi, Olha Mysechko. (2022). Metaphorical representation of anthropomorphic concepts in British and American fairy tales. *Journal of Language and Linguistic Studies*, 18 (Special Issue 1), 18-33 pp.

8.Інформаційні ресурси

- 1.About cognitive linguistics. - <http://www.cognitivelinguistics.org/en/about-cognitive-linguistics>
- 2.Iraide Ibarretxe Antuñano. What is cognitive linguistics?. - <https://nilavigil.files.wordpress.com/2010/05/iraide-cahiers-10-2.pdf>
- 3.Vyv Evans. Cognitive Linguistic Theory. – <https://www.vyvevans.net/cognitive-linguistic-theory>